

Dr hab. n. med. Daniel Kotrych

Centrum Diagnostyki i Leczenia Nowotworów Dziedzicznych
Katedra i Klinika Ortopedii, Traumatologii i Onkologii Narządu Ruchu
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

lek. Magdaleny Dadel

pt. „Badania nad wpływem mobilności rzepki na stan funkcjonalny stawu kolanowego”

napisanej pod kierunkiem

prof. dr hab. n. med. Szymona Dragan

Wrocław 2018, stron 167

Z analizy piśmiennictwa wynika, że wiele czynników mogących mieć wpływ na rozwój choroby zwyrodnieniowej stawów kolanowych nie zostało jeszcze do końca zbadanych. Różnorodne podłoże rozwoju gonartrozy daje w końcowym okresie choroby wielopostaciowość zmian zwyrodnieniowych, co wymaga od lekarza indywidualnego podejścia do każdego chorego. Bardzo istotnym aspektem badania klinicznego uszkodzonego stawu kolanowego jest prawidłowa i obiektywna ocena anatomii i biomechaniki stawu rzepkowo - udowego.

Z uwagi na ważność tematu i że zagadnienie mimo dość dobrego udokumentowania w literaturze przedmiotu nie standaryzuje sposobów postępowania przedoperacyjnego z chorym, podjęcie przez Doktorantkę analizy nad wpływem mobilności rzepki na stan funkcjonalny stawu kolanowego uważam za wysoce celowe i bardzo potrzebne z praktycznego punktu widzenia.

Oceniana rozprawa doktorska ma układ klasyczny. Praca liczy 167 stron wydruku komputerowego. Obejmuje 33 tabele i 96 rycin. Praca składa się z części teoretycznej (45 stron), założeń i celów badań (1 strona), części metodologicznej (11 stron), analizy wyników badań (28 stron), omówienia i dyskusji (14 stron), wniosków (1 strona), streszczenia w języku polskim i angielskim (4 strony), spisu tabel (2 strony), spisu rycin (6 stron), spisu piśmiennictwa (18 stron), oraz załączników (35 stron). Przywołane treści tworzą logicznie powiązaną całość.

Część teoretyczna pracy, połączona z przeglądem piśmiennictwa (str. 7-45) podzielona została na podrozdziały, w których Autorka przedstawia podstawową nomenklaturę i definicje

zagadnień związanych z tematem rozprawy. W części tej omówiono różnorodne czynniki anatomiczne i biomechaniczne mogące mieć wpływ na zaburzenie mobilności rzepki w chorobie zwyrodnieniowej stawów kolanowych. Cała teoretyczna część rozprawy napisana jest syntetycznie i poprawnie w oparciu o aktualne piśmiennictwo.

Założenia i cel pracy (str. 46) zostały przedstawione w formie krótkiego opisu i trzech celów badawczych, co dowodzi umiejętności Doktorantki przy planowaniu badań. *Zdaniem Recenzenta w drugim z celów badań brakuje zaznaczenia celu głównego, a podane przez Doktorantkę dwa cele szczegółowe powinny być wyodrębnione osobno.*

W rozdziale **materiał i metodyka badań** (str. 47-58) przedstawiono dwie fazy badania tj. pierwszą testującą prototyp sprzętu, oraz drugą fazę badań ruchomości rzepki w chorobie zwyrodnieniowej stawów kolanowych. *Zdaniem Recenzenta Doktorantka mogła dokonać nieco rzetelniejszej kalibracji testowanego urządzenia o nazwie „Rzepakomierz”. Grupa ochotników zaangażowanych do testowania urządzenia mogłaby być co najmniej dwukrotnie większa i podzielona na grupy żeńską i męską ze względu na osobnicze uwarunkowania anatomiczne. Ponadto, lepiej byłoby aby aparat obsługiwany był przez jednego badacza, a nie dwóch tak jak to miało miejsce.*

Do badań w drugiej fazie zakwalifikowano 60 chorych leczonych w Klinice Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu we Wrocławiu. *Warto podkreślić, że na przeprowadzenie badań Autorka uzyskała zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Na uwagę zasługuje fakt, że w pracy bardzo dokładnie przeanalizowano stan kliniczno - funkcjonalny i stopień radiologicznego zaawansowania zmian zwyrodnieniowych u badanych chorych stosując międzynarodowe skale ocen (KSS, VAS, WOMAC, KOOS, Kaltenborna, Altmana, Ahlbacka, Catona-Deschamps).* *Planowanie badań przy zastosowaniu Rzepakomierza zaplanowano poprawnie, w bardzo przejrzysty i czytelny sposób Autorka przedstawia proces przeprowadzenia testów mobilności rzepki u badanych chorych. Ryciny wraz z opisami urządzenia są wyraźne i starannie opracowane. W podrozdziale 4.2.6.1 dotyczącym udoskonalenia wersji ruchomej zestawu pomiarowego nie znalazłem informacji, czy po wprowadzonych zmianach konstrukcyjnych została powtórzona faza testowa sprzętu. Warto by o to spytać Doktorantkę.*

Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej, w której dobór stosowanych metod i narzędzi statystycznych należy uznać za właściwy.

Kolejny rozdział to **wyniki** (str. 59-86), w którym Doktorantka przedstawiła poszczególne etapy badania uzupełniając opisy prawidłowo przygotowanymi rycinami (Ryc. 32-56) i tabelami (Tab. 5-22). *Znaczącą wartością naukową w opracowaniu uzyskiwanych wartości pomiarowych ruchomości rzepki przy użyciu prototypowego sprzętu jest stosowana przez Doktorantkę metoda weryfikacji błędów pomiarowych testem Grubbsa. Zdaniem Recenzenta, rozbieżności w wynikach uzyskanych w analizie pomiarów przesunięć rzepki mierzonych Rzepakomierzem mogły być spowodowane zaangażowaniem do przeprowadzenia testów więcej niż jednego badacza.*

Całościowo, rozdział ten w sposób staranny i klarowny prezentuje zastosowane analizy w formie tabel z wartościami liczbowymi, procentowymi i poziomem istotności, jak również odpowiednim komentarzem. Precyzyjnie zaprezentowane dane i analizy statystyczne znajdujące odzwierciedlenie w formie tabel znacznie ułatwiają poznanie przedstawionego materiału.

W rozdziale **omówienie wyników badań i dyskusja** (str. 87 - 100) Doktorantka poddała wnikliwej i krytycznej dyskusji wyniki badań własnych, porównując je z innymi badaniami, konsekwentnie do celów pracy.

Rozprawę doktorską Autorka kończy trzema **wnioskami** (str. 101). Wysunięte wnioski są odpowiedzią na pytania postawione w założeniach i celach pracy.

W opinii Recenzenta wnioski trzeci należałoby doprecyzować wykazując w jednoznaczny sposób jakie czynniki mają wpływ zarówno na optymalizację pomiarów Rzepkomierzem jak i treningu mobilizacji rzepki.

Streszczenie (str. 102-105) w języku polskim i angielskim odzwierciedla strukturalnie układ pracy.

Następnie praca zawiera uporządkowany **spis tabel i rycin** (str. 106 - 113).

Cytowane **piśmiennictwo** (str. 114 - 131) obejmuje 171 pozycji polskich i zagranicznych powoływanych w tekście wg. systemu vancouverkiego (tzn. sporządzonych wg. kolejności cytowań w tekście). Większość cytowań pochodzi z ostatnich lat, a zakres przytaczanej w tekście literatury podkreśla aktualność podjętej tematyki badań.

Załączniki (str. 132 - 167) zawierają spis tabel, rycin, kwestionariusze ankiet jako narzędzi badawczych wykorzystywanych w pracy oraz objaśnień skrótów.

Podsumowując, praca od strony redakcyjnej przygotowana została poprawnie, układ jest czytelny i nie zaburza logiki rozumowania. Od strony merytorycznej, dysertacja zasługuje na uznanie i nie budzi zastrzeżeń. Praca akcentuje istotne aspekty diagnostyki i leczenia choroby zwyrodnieniowej stawu kolanowego uwzględniając złożoność anatomii i biomechaniki stawu rzepkowo - udowego, oraz genezy powstawania zmian chorobowych. Wielokierunkowość przeprowadzonych badań i uzyskane wyniki posiadają nie tylko walory poznawcze, ale również znaczenie praktyczne implikujące prawidłowe podejście kliniczne do problemu stawu rzepkowo - udowego w gonartrozie. Doktorantka wykazała się dużą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnego rozwiązania problemu naukowego. Ponadto faktem jest, że uzyskane w pracy wyniki mają bezpośrednie odniesienie do codziennej praktyki klinicznej, pokazując wiele, często niedostrzegalnych przez lekarzy aspektów diagnostyczno-terapeutycznych. Co więcej przeprowadzony przez Doktorantkę projekt naukowy zaowocował stworzeniem nowego, oryginalnego urządzenia diagnostycznego umożliwiającego niezwykle skomplikowaną ocenę funkcji stawu rzepkowo-udowego w gonartrozie. Dlatego jestem przekonany, że praca spełnia warunki **wyróżnienia** rozprawy doktorskiej. Sugestie Recenzenta i zaproponowane zmiany zostawiam do rozważenia przez Doktorantkę przy

ewentualnej publikacji pracy. Chciałbym jednocześnie zaznaczyć, że uwagi te w żaden sposób nie umniejszają wartości merytorycznej niniejszej rozprawy.

Stwierdzam, że praca doktorska **lek. Magdaleny Dadel** pt. **„Badania nad wpływem mobilności rzepki na stan funkcjonalny stawu kolanowego”** napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. n. med. Szymona Dragana, spełnia wymogi stawiane rozprawom naukowym na stopień doktora nauk medycznych w świetle art. 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Mam więc zaszczyt przedłożyć Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu moją pozytywną ocenę rozprawy i dopuszczenie lek. Magdaleny Dadel do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. n. med. Daniel Kotrych
specjalista ortopedii i traumatologii
narządu ręki
5190222

Dr hab. n. med. Daniel Kotrych

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie